

Uusi osakeyhtiölaki

Uuden osakeyhtiölainsäädännön keskeisenä tavoitteena on hallituksen esityksen *HE 102/2005* mukaan luoda osakeyhtiöistä entistä joustavampia ja kilpailukykyisempiä. Tavoitteen toteuttamiseksi lakiin on sisällytetty täysin uusia innovaatioita sekä uudistettu aikaisempia menettelyjä. Toimintaedellytyksiä vahvistettaessa on vastaavasti pyritty ottamaan huomioon velkojien ja muiden sidosryhmien suoja. Muotomääräyksiä vähentämällä, tahdonvaltaisuutta lisäämällä ja sääntelyä selkeyttämällä tarkoituksena on parantaa erityisesti pienyritysten asemaa.

Periaatteellisesti keskeisin uusista menettelyistä on osakeyhtiön mahdollisuus ottaa käyttöön *nimellisarovoton osakejärjestelmä*. Yhtiöjärjestystä muuttamalla yhtiö voi irrottaa osakkeisiin liittyvät osakeoikeudet ja osakepääoman toisistaan. Osakeyhtiö voi tämän jälkeen korottaa osakepääomaa osakkeita antamalla ja vastaavasti osakkeita voidaan antaa korottamatta osakepääomaa. Nimellisarovottomuus mahdollistaa nykyisen alikurssikiellosta luopumisen. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on ollut jo pitkään mahdollista käyttää nimellisarovottomia osakkeita. Suomessa uudistus ei ainakaan ensi vaiheessa aiheuta suuria muutoksia nykykäytäntöön. Osakkeella on nimellisarvo lain voimaantulon jälkeenkin, jollei yhtiö yhtiöjärjestystään muuttamalla nimenomaan päätä siirtyä uuteen järjestelmään.

Uutta on myös varojenjakoon liittyvä *maksukykyisyystesti*. Osakeyhtiö ei saa jakaa varoja, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön tai että jako aiheuttaisi maksukyvyttömyyden. Yhtiön mahdollisuus jakaa varojaan arvioidaan kahdessa vaiheessa. Ensin nykyistä käytäntöä vastaavasti ns. tasetestillä selvitetään, paljonko yhtiöllä on jakokelpoista vapaata omaa pääomaa. Tämän jälkeen suoritettava maksukykyisyystesti saattaa edellyttää, että jaettavaa määrää edelleen pienennetään. Yhtiön oma pääoma saattaa ylittää yrityksen maksukyvyyn esimerkiksi silloin, kun omaisuus on vaikeasti muutettavissa rahaksi. Maksukykyisyystesti ei koske velkojen maksua.

Oman pääoman vähentyessä osakeyhtiötä ei aseteta enää pakkoselvitystilaan. Mikäli yhtiö on menettänyt puolet osakepääomastaan, yhtiökokous on kutsuttava koolle päättämään tervehdyttämistoimista. Mikäli oma pääoma on kokonaan menetetty, tulee siitä tehdä rekisteri-ilmoitus (ns. *liputusvelvollisuus*). Rekisterimerkintä voidaan poistaa sen jälkeen, kun oma pääoma on palautunut yli puoleen osakepääomasta.

Uudessa osakeyhtiölaissa ei ole myöskään erillistä sääntelyä *lähipiirille* annettavista lainoista tai vakuuksista. Menettelyn hyväksyttävyyttä arvioidaan lakiin kirjattujen yleisten periaatteiden ja vahingonkorvaussäännösten perusteella. Lähipiiritransaktioilla on oltava tavallisesti liiketaloudellinen peruste eikä se saa loukata esimerkiksi yhdenvertaisuusperiaatetta. Lähipiirin hyväksi tehdystä menettelystä syntynyt vahinko katsotaan aiheutetun huolimattomuudesta ja johtaa korvausvelvollisuuteen, jollei menettelyyn osallinen itse osoita menettelleensä huolellisesti.

Osakeyhtiö voidaan *muuttaa* osuuskunnaksi, avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi tai toimintaa voidaan jatkaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Verolainsäädäntö voi tosiasiallisesti rajoittaa yritysmuodon muutoksia.

Lakiin sisältyy edelleen lukuisia yksittäismuutoksia muun ohessa osakeyhtiön perustamisen, hallinnon, sulautumisen ja jakautumisen sekä lunastusmenettelyn osalta, joiden tarkoituksena on lisätä osakeyhtiömuodon joustavuutta, edistää osallisten toimintavapautta ja selkeyttää sääntelyä.

Osakeyhtiölain on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2006.

Olli Pohjakallio
asianajaja
olli.pohjakallio@pohjakallio.net